Verdighet, likeverdighet og tros- og livssynsutøvelse

LIVSKVALITET OG LIVSGLEDE OGSÅ FOR DEM SOM MOTTAR HELSE- OG OMSORGSTJENESTER – FREDRIKSTAD KOMMUNE 13. SEPTEMBER 2016

En felles forpliktelse for tros- og livssynssamfunn og helse- og omsorgstjenesten

Den enkelte bestemmer selv hvordan en ønsker å leve. Dette gjelder selvsagt også i forhold til tros- og livssynsutøvelse.

Alle som mottar helse- og omsorgstjenester, skal også ha en reell mulighet til å utøve og praktisere sin tro eller sitt livsyn, alene og/eller i fellesskap med andre.

Det gode liv

DEL 1

Jeg vil leve et helt liv så lenge jeg lever

Jeg vil leve slik jeg ønsker

Jeg vil gjøre det som er viktig for meg

For meg handler dette om livsglede og livskvalitet,
og å få dekket mine grunnleggende behov.

Det er mitt liv jeg vil leve.

Å ikke sette livet på sparebluss

Livet settes ikke på vent fordi jeg trenger bistand for å leve.

Livet parkeres ikke fordi kroppen min ikke helt lystrer lenger.

Jeg lever ikke på sparebluss selv om jeg har nedsatt funksjonsevne.

Tjenesteyteren - en hjelper til livsutfoldelse

Gi meg livshjelp - slik at jeg kan leve det gode liv, midt i det livet som jeg har fått.

La meg få leve et verdig liv.

Å leve et helt liv i alle livets faser

Også når kroppen setter begrensninger, vil jeg leve.

Også når jeg selv ikke klarer å uttrykke hva jeg ønsker, vil jeg leve.

For meg handler det bare om hvordan jeg skal få det til.

Klart det er mulig.

Jeg vil kjenne at jeg lever

«Jag vil känna at jag lever
All den tid jag har
Ska jag leve som jag vil
Jag vil känna att jag lever
Veta att jag räcker till»

Gabriellas song fra filmen «Så som i himmelen».

Folkehelse og helseøkonomi

Det gode liv

Forebyggende helse

Inkludering

Identitet

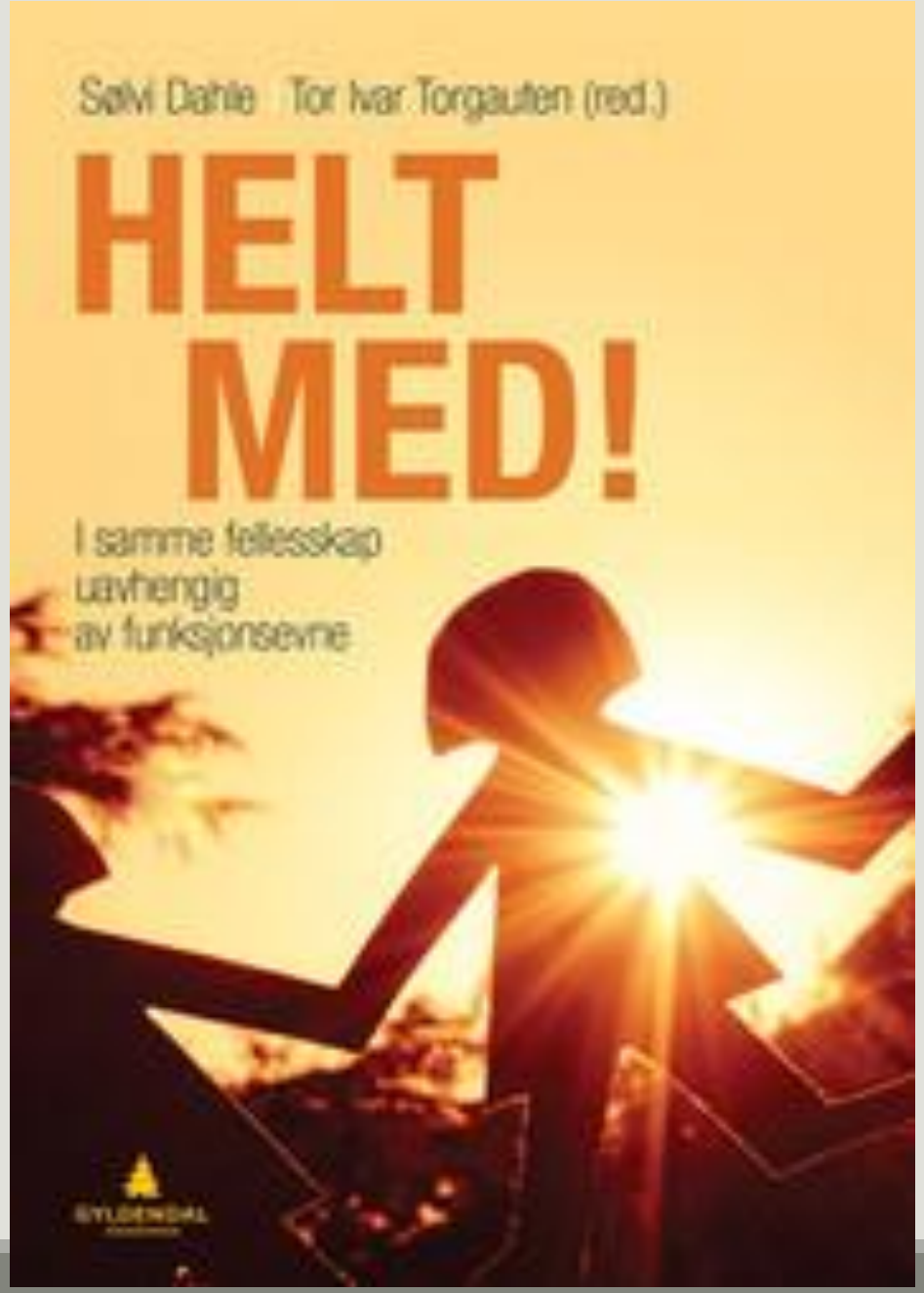
Sølvi Dahle Tor Ivar Torgauten (red.)
HELT MED!
I samme fellesskap
uavhengig
av funksjonsevne
GYLDENDAL

Kvalitetsforskriften

§ 1 Formål:
«Forskriften skal bidra til å sikre at personer som mottar pleie- og omsorgstjenester etter kommunehelsetjenesteloven og sosialtjenesteloven får ivaretatt sine grunnleggende behov med respekt, for det enkelte menneskets selvbestemmelse, egenverd og livsførsel.

Kvalitetsforskriften

- § 3 Oppgaver og innhold i tjenesten:
Kommunen skal etablere et system av prosedyrer som søker å sikre at:

- tjenesteapparatet og tjenesteyterne kontinuerlig tilstreber at den enkelte bruker får de tjenester vedkommende har behov for til rett tid, og i henhold til individuell plan når slik finnes.

- det gis et helhetlig, samordnet og fleksibelt tjenestetilbud som ivaretar kontinuitet i tjenesten.

Kvalitetsforskriften

bruker av pleie- og omsorgstjenester, og eventuelt pårørende/verge/ hjelpeverge, medvirker ved utforming eller endring av tjenestetilbudet.

Kvalitetsforskriften

den enkelte bruker gis medbestemmelse i forbindelse med den daglige utførselen av tjenesten.

For å løse disse oppgaver som er nevnt foran skal kommunen utarbeide skriftlige nedfelte prosedyrer som søker å sikre at brukere av pleie og omsorgstjenester får tilfredsstilt grunnleggende behov.

Den åndelige dimensjon

Et helhetlig syn på brukerne er avgjørende for et godt tilbud. Den enkelte forholder seg til hele mennesket med dets fysiske, psykiske, sosiale, kulturelle og åndelige sider.

I faglitteraturen relateres den åndelige dimensjon til kultur, religion, eksistensielle opplevelser, etikk, estetikk eller metafysikk.

Som en del av den åndelige dimensjon er tros- og livssynsutøvelse.

Tros- og livssynsutøvelse - en del av omsorgsbegrepet

Å legge til rette for at tjenestemottakeren får mulighet til å praktisere eller utøve sin tro eller sitt livssyn, er en del av omsorgsbegrepet.

Dette hører med til kjernen i omsorgen som skal gis, og er ikke en kan eller bør oppgave for spesielt interesserte.

Gjelder alle mennesker

Professor Vegard Bruun Wyller, Institutt for klinisk medisin, UiO:
«Livssyn er et grunnleggende trekk ved mennesket. Vi søker alle etter mening og hensikt i tilværelsen. Vi kan tro på ingen, en eller mange guder, men vi kan ikke unngå selve fenomenet tro – vi kan ikke rømme fra spørsmålet om Guds eksistens. Dette blir selvsagt spesielt tydelig når livet går mot slutten». (I: Kronikk i avisen Vårt Land 7. mars 2016.)

Rundskriv I – 6/2009 Rett til egen tros og livssynsutøvelse

«Helse- og omsorgsdepartementet ønsker med dette rundskriv å sikre at de som er avhengig av praktisk og personlig bistand fra den kommunale helse- og omsorgstjenesten, også får ivaretatt sine muligheter til egen tros- og livssynsutøvelse, i tråd med de grunnlovfestede bestemmelser og religionsfrihet og ytringsfrihet».

Dette betyr i praksis at rundskrivet er å betrakte som en tolkningsnøkkel og en veileder for øvrige dokumenter som styrer helse- og omsorgstjenesten.

…”i dette nå det innfortolkes en plikt for helse- og omsorgstjenesten til å legge til rette for den enkeltes mulighet til fri tros- og livssynsutøvelse”.

Rundskriv I – 5/2007 Aktiv omsorg – sentral del av et helhetlig omsorgstilbud

«Begrepet dagliglivets gjøremål må i denne sammenheng forstås som mer enn rene omsorgsoppgaver. Dette gjelder også muligheten til i så stor grad som mulig å ta del i hverdagslivets opplevelser og aktiviteter, opprettholde kontakt med familie og sosiale nettverk, være i fysisk aktivitet, holde seg orientert og være aktiv med utgangspunkt i egne engasjement og interesser».

Pasientens helsevesen

Helseminister Bent Høie:
«Mitt prosjekt som helse- og omsorgsminister er å skape pasientens helsevesen. Pasienten skal settes i sentrum, ventetider skal ned og kvaliteten skal heves».

Intervju med helseministeren

Varsleren

DEL 2

ALENE MED TROEN: – Bibelen ligger jo synlig der. Det hadde vært fint om noen av pleierne hadde vært så voksne at de hadde turt å lese litt for meg i Bibelen, men jeg vil ikke spørre dem om det, sier Anne Synnøve Henriksen (79).

Åndelig omsorg

Nrk.no – P1 «Her og nå» 12.08.2015 17.04. (Gå til 14)

Varsleren

Manglende kartleggingskompetanse

Manglende planverk

Manglende opplæring

Svikt i internkontrollen

Manglende ledelse

Manglende fokus

Manglende kunnskap om tros- og livssynspraksis

Varsleren

Forskjellig praksis fra avdeling til avdeling

Tilfeldig hvilken bistand/hjelp tjenestedmottakeren får

“Det kommer an på hvem som er på vakt”

Tjenesteyterne styrer etter sin referanseramme

Ordfører/tidligere fylkeslege i Oslo o Akershus Petter Schou

Etterspørre!

“Når dere nå har foretatt en faglig forsvarlig kartlegging av behov og ønsker i forhold til tjenestemottakernes tros- og livssysnpraksis, vil vi i tros- og livssynssamfunnene samarbeide for å sikre en god praksis”.

Relevante rettskilder

DEL 3

Gunnloven

§ 16:
«Alle Indvaanere af Riget have fri Religionsutøvelse».

For dem som mottar helse- og omsorgstjenester, innebærer fri religionsutøvelse at tjenesteyterne har ansvar for å legge til rette for mulighet til tros eller livssynsutøvelse.

Den europeiske menneskerettighetskonvensjon artikkel 9

Enhver har rett til tankefrihet, samvittighetsfrihet og religionsfrihet; denne rett omfatter frihet til å skifte sin religion eller overbevisning og frihet til enten alene eller sammen med andre og så vel offentlig som privat å gi uttrykk for sin religion eller overbevisning, ved tilbedelse, undervisning , praksis og etterlevelse.

(inntatt som vedlegg til menneskerettighetsloven)

Dette må leses inn i de lover og dokumenter som styrer tjenestene.

Verdighetsgarantien

§ 2 Tjenestens verdigrunnlag
De kommunale pleie- og omsorgstjenestene skal legge til rette for en eldreomsorg som sikrer den enkelte tjenestemottaker et verdig og så langt som mulig menighetsfylt liv i samsvar med sine individuelle behov.

§ 3d)
Tilby samtaler om eksistensielle spørsmål.

Forskrift for sykehjem og boform for heldøgns pleie

§ 4-4
Beboerne skal ha adgang til å dyrke sine interesser og forme sin tilværelse som de ønsker i den utstrekning det er forenlig med den medisinske behandling, drift av boform og av hensyn til de andre beboerne.

§ 4-6
Beboerne skal ha frihet til å leve i samsvar med sitt livssyn.

Individuell plan

I Helsedirektoratets veileder til forskrift om individuell plan knyttes tjenestemottakers ytrings- og trosfrihet til prinsippet om medbestemmelse ved utforming av tilbudet som skal gis. Det blir understreket at det er tjenesteyter som sammen med tjenestemottaker og hans/hennes nærmeste har ansvar for å tilrettelegge for tros- og livssynsutøvelse.

Kartlegging av behovet den enkelte har på dette området og påfølgende kontakt med og samarbeid med tros- og livssynssamfunn, blir nevnt som konkrete tiltak som kan nedfelles i individuell plan for å sikre ivaretakelse av viktige sider i et menneskes liv.

Eksempelet med «Synnøve» i Tipsheftet om Individuell plan.

Presentasjon av materiell for Fredrikstad kommune

DEL 4

SEKSJON HELSE – OG VELFERD

Prosedyrer

1.Brukermedvirkning ved utforming av tjenestetilbudet

2.Sikre tro- og livssynsfrihet for mottakere av helse- og omsorgstjenester

Vedlegg

Kartleggingsverktøy

Religiøse og kulturelle skikker

Veileder

3.Retten til å praktisere tro- og livssyn

Hvordan kartlegge tjenestemottakers ønsker og behov ?

Informasjonsfolder

Til mottakere av helse og velferdstjenester og deres pårørende

Den gode praksis og det gode samarbeid

DEL 5

Helsepersonelloven – grunnlaget for den gode samhanbling

Krav til yrkesutøvelse § 4

«Dersom pasientens behov tilsier det, skal yrkesutøvelsen skje ved samhandling med annet kvalifisert personell

Oppdage hverandre

Trygge på hverandre

Gjensidig ressurs for hverandre

Veiledning/samtale I møte med tjenestemottakere og tjenesteytere

Legge tilrette for god praksis hjemme

Legge tilrette for god praksis i fellesskap med hverandre.

Samhandling mellom helse- og omsorgstjenesten i kommunene og tros- og livssynssamfunn

Den som mottar helse- og omsorgstjenester har også rett til å utøve sin tro eller sitt livssyn – alene og i fellesskap med andre

STL SAMARBEIDSRÅDET FOR TROS- OG LIVSSYNSSAMFUNN

I samarbeid med

Helsedirektoratet

Kommunens ansvar og oppgaver

- Tjenesteyterne yter en faglig forsvarlig tjeneste.
  - Rutiner for informasjon.
  - Kartlegging av ønsker og behov.
  - Gis nødvendig bistand for å kunne gjennomføre det en ønsker.
  - Sørge for at tjenesteyterne har kunnskap om tema.
  - Samhandling med tros – og livssynsamfunn

Samhandling med tros- og livssynssamfunn

Legge til rette for oppfølging /betjening/samtale/besøk av tros- og livssynsamfunnet.

Samhandle/tilrettelegging for deltakelse

Opplæring/veiledning av tjenesteyterne

Ved sorg/livets siste fase/død

Informasjon om muligheter

Den nødvendige kartleggingen

Tjenesteyter må kjenne til hvilke ønsker og behov tjenestemottaker har i forhold til tros- og livssynsutøvelse.

Dette hører med til basiskunnskapen til alle som yter helse- og omsorgstjenester.

Uten denne kjennskapen er det umulig å utføre tjenesten på en faglig forsvarlig måte.

Kartleggingskunnskap

Tjenestemottakers bakgrunn, røtter og historie.

Tjenestemottakers praksis i dag.

Praksisen i tjenestemottaers tros- eller livssynssamfunn.

Kunnskap om aktuelle tros- og livssynssamfunn

Bilder, andaktsøvelser, ritualer, tradisjoner,
høytider, mat, klær, bønn, musikk, stilhet…

Høytidskalender

Førstehjelp i boken «Utviklingshemning og tros- og livssynsutøvelse».

«Navneliste»

Tros- og livssynspraksis I

Deltakelse i fellesskapet ute.

Deltakelse i felleskap på institusjonen.

Tros- og livssynspraksis II

Ritualer i hjemmet.

Samtale og veiledning.

Verdisyn og livsregler.

Dette er meg og slik vil jeg leve!

Slik vil jeg leve….

Det må stå i planen min

I planen min må også stå hvordan tjenesteyterne og tros- og livssynsamfunnene kan samhandle

Planen min må følges opp av tjenesteyterne

Det må skrives avvik når jeg ikke får gjort det som star i planen min....

Mitt album som hjelpemiddel

Mitt album redaktør.

Mitt album bidragsyter.

Mitt album eier.

Idè: Lage albumet slik at også frivillige aktører kan bruke albumet, ikke bare ansatte med taushetsplikt. Kriterie: «Hva ville kunne bli fortalt om vedkommende i en offentlig begravelse?»

Internkontroll

Sikre at tjenestemottaker får leve sitt liv

Mulighet til å praktisere sin tron eller sitt livssyn
ut i fra planverket/individuell plan.

Få det hjelpen en trenger for å kunne leve sitt liv.

Ansvarskjeden – sikre god praksis

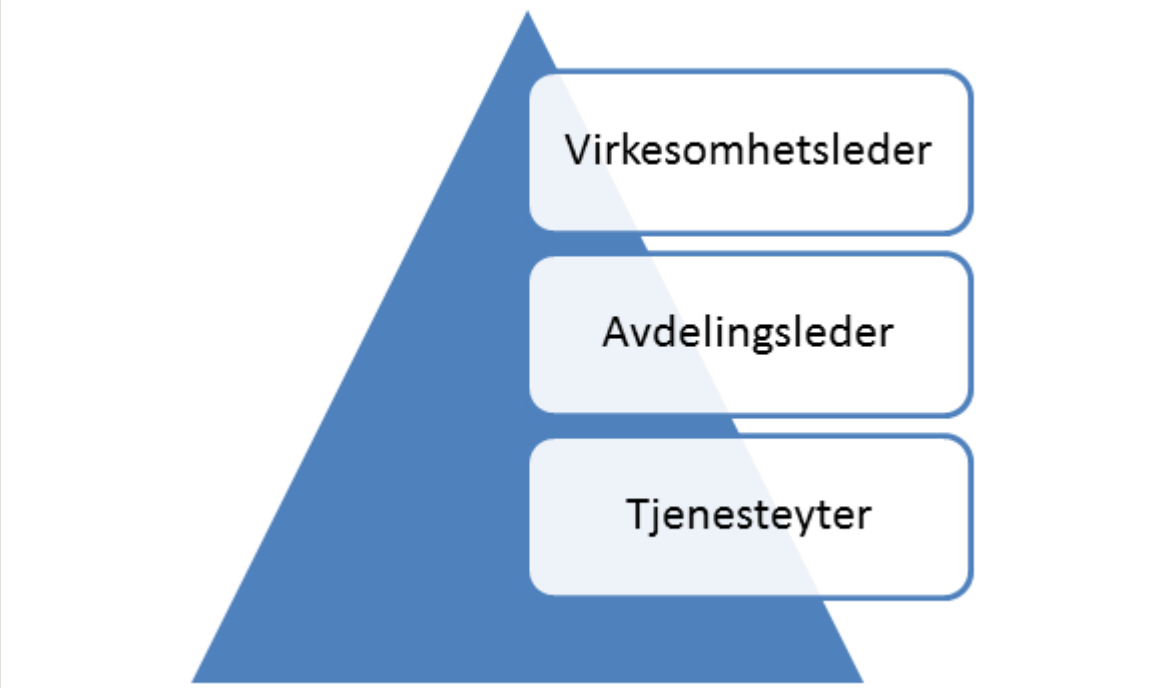

«Begrensningene ligger i hodet, ikke i mulighetene».

Spesialprest Tor Ivar Torgauten
Borg bispedømmeråd

tt739@kirken.no

91630899